19/11/2022

Οι Έλληνες καθυστερούν το γάμο αλλά διατηρούν την πυρηνική οικογένεια σύμφωνα με μελέτη του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

/ Επικαιρότητα

Από το 1980 και έπειτα παρατηρούνται αλλαγές συμπεριφοράς όσον αφορά τον γάμο στην Ελλάδα. Ειδικότερα, οι γυναίκες αρχίζουν να τον αναβάλλουν, ενώ όλο και περισσότερες δεν παντρεύονται.

Οι εξελίξεις αυτές επηρεάζουν και τη γονιμότητά τους, στον βαθμό που η απόκτηση του πρώτου παιδιού παραμένει στενά συνδεδεμένη με τη σύναψη του πρώτου γάμου στη χώρα μας. Πρόκειται για στοιχεία που αναφέρονται στο πλαίσιο του Ερευνητικού Προγράμματος «Δημογραφικά Προτάγματα στην Έρευνα και Πρακτική στην Ελλάδα» που χρηματοδοτείται από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) στο πλαίσιο της Δράσης *«1η Προκήρυξη ερευνητικών έργων ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. για την ενίσχυση των μελών ΔΕΠ και Ερευνητών/τριών και την προμήθεια ερευνητικού εξοπλισμού μεγάλης αξίας»*

. Συγγραφέας της έρευνας είναι ο **Γιώργος Κοντογιάννης, δρ Δημογραφίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,** μεταδιδακτορικός ερευνητής, Ερευνητικό Πρόγραμμα (ΕΛΙΔΕΚ) *«Δημογραφικά Προτάγματα στην Έρευνα και Πρακτική»*.

Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας, από το 1980 οι γυναίκες αρχίζουν να παντρεύονται λιγότερο (οι συνθετικοί δείκτες που παρουσιάζονται παρακάτω θα επιτρέψουν τη λεπτομερέστερη ανάλυση της γαμηλιότητας), ενώ οι πρώτοι γάμοι σε κανένα έτος από το 1980 και έπειτα δεν ξεπερνούν τους 76 χιλ. του 1979. Κατά τη δεκαετία του 1980 οι πρώτοι γάμοι είναι λιγότεροι από 56.000 ανά έτος, στη δεκαετία του 1990 δεν ξεπερνούν τους 53.000 και από το 2016 και έπειτα δεν υπερβαίνουν τους 40.000, ενώ το 2020 (την πρώτη χρονιά της πανδημίας του COVID-19) είναι λιγότεροι από 26 χιλ. Όσον αφορά το σύνολο των γάμων το 1979 έχουμε 79 χιλ., τη δεκαετία του 1980 δεν ξεπερνούν τους 71χιλ. ανά έτος, τη δεκαετία του 1990 τους 63 χιλ., την επόμενη δεκαετία τους 59χιλ., ενώ από το 2012 και μετά είναι λιγότεροι από 50 χιλ.. Το 2020 καταγράφονται μόλις 30 χιλ. και το 2021(μη δίσεκτο έτος, δεύτερο έτος της πανδημίας) 39 χιλ..

Οι **πολιτικοί γάμοι,** σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, αποτελούν έως τα μέσα της δεκαετίας του 2000 μόλις το 1/4 των ετησίως τελεσθέντων γάμων. Η τάση των ζευγαριών να επιλέγουν τον πολιτικό γάμο εντείνεται στη συνέχεια, με αποτέλεσμα να αποτελούν πλέον το 45-50% του συνόλου την περίοδο 2011-2019. Το 2020 φαίνεται ότι η πανδημία, σύμφωνα με την έρευνα, επηρέασε έντονα την επιλογή των ατόμων (το 60% περίπου των γάμων ήταν πολιτικοί), καθώς οι περιορισμοί που επέβαλλε η πολιτεία και αφορούσαν στον αριθμό των καλεσμένων, στις αποστάσεις μεταξύ τους κ.ά., αλλά και ο φόβος μετάδοσης του ιού, ώθησαν πολύ περισσότερα ζευγάρια από ό,τι συνήθως σε ένα τύπο γάμου που τελείται ενώπιον λιγότερων καλεσμένων. Τέλος, ενώ τα πρώτα έτη μετά τη θέσπισή του περιορισμένος αριθμός ατόμων επιλέγει το Σύμφωνο Συμβίωσης, από το 2014 και έπειτα ο αριθμός των Συμφώνων αυξάνεται ταχύτατα (μόλις 593 Σύμφωνα το 2013, 1.590 το 2014, 4.909 το 2017, 9.021 το 2020 και 11.429 το 2021). Φαίνεται επομένως ότι ενώ η πανδημία αποθάρρυνε πολλά ζευγάρια από το να παντρευτούν το 2020 και το 2021, εντούτοις δεν αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα για τη σύναψη **Συμφώνου Συμβίωσης**.

Σχετικά με τη μέση ηλικία στον πρώτο γάμο είναι ενδεικτικό ότι μειώνεται σταθερά από τα μέσα της δεκαετίας του 1950 έως και τα τέλη αυτής του 1970 (25,4 έτη το 1956, αλλά 23,4 έτη την πενταετία 1978-1982). Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 όμως, η μέση ηλικία αυξάνεται αδιάκοπα (για 4 σχεδόν δεκαετίες), με αποτέλεσμα τη διετία 2019-2020 οι γυναίκες να παντρεύονται για πρώτη φορά στη χώρα μας στα 30,5 τους έτη, κάτι που επηρεάζει τον αριθμό των

απογόνων που θα αποκτήσουν, καθώς οι πιθανότητες σύλληψης και τεκνοποίησης μειώνονται ταχύτατα μετά τα 35 τους έτη (υπενθυμίζεται ότι ο γάμος και η απόκτηση απογόνων είναι ακόμη έντονα συνδεδεμένοι στη χώρα μας).

Όπως προκύπτει από τα ίδια στοιχεία της παραπάνω έρευνας, η σύγκριση της πορείας της γαμηλιότητας στη χώρα μας με αυτή των άλλων ευρωπαϊκών χωρών παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ειδικότερα, στη Βόρεια και Δυτική Ευρώπη στις επτά πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα παρατηρείται μια σημαντική μείωση του ποσοστού των άγαμων γυναικών (ιδιαίτερα στην περίοδο 1945-1965), αλλά οι τάσεις ανατρέπονται από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 και η γαμηλιότητα υποχωρεί προοδευτικά, η μέση ηλικία στον γάμο ανέρχεται με ταχείς ρυθμούς, οι όλο και λιγότεροι γάμοι γίνονται όλο και πιο εύθραυστοι και οι εκτός γάμου γεννήσεις αυξάνονται ταχύτατα.

Σε δηλώσεις του στο Αθηναϊκό – Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων ο κ. **Κοντογιάννης** τονίζει: «*Οι νοοτροπίες, αντιλήψεις και συμπεριφορές αναφορικά με τον γάμο αλλάζουν από το 1980 και έπειτα στην Ελλάδα. Έκτοτε οι γυναίκες αρχίζουν να αναβάλλουν τον γάμο, ενώ όλο και περισσότερες δεν παντρεύονται. Οι αλλαγές αυτές ξεκίνησαν αρκετά νωρίτερα στη Βόρεια και Δυτική Ευρώπη. Εντούτοις, αν και με καθυστέρηση, με μερικές ιδιαιτερότητες φτάνουν σταδιακά και στη χώρα μας. Κατά τη διάρκεια του 21ου αιώνα, ο γάμος δεν είναι πλέον " καθολικός", δηλαδή δεν αφορά στη συντριπτική πλειονότητα των γυναικών (αξίζει να σημειώσουμε ότι τουλάχιστον 90 στις 100 γυναίκες από αυτές που γεννήθηκαν κατά τις δεκαετίες του 1940 και του 1950 τέλεσαν έναν πρώτο γάμο έως τα 50 τους έτη, αλλά φαίνεται ότι το πολύ 75 στις 100 γυναίκες θα συνάπτουν έναν πρώτο γάμο μεταξύ αυτών που γεννιούνται από το 1980 και έπειτα). Παράλληλα, όλο και περισσότερα ζευγάρια λύνουν το γαμήλιο δεσμό τους, ενώ όλο και περισσότερα εξ αυτών επιλέγουν τον πολιτικό γάμο και το σύμφωνο συμβίωσης αντί για το θρησκευτικό γάμο. Επομένως, σταδιακά αυξάνεται τόσο η εκτός γάμου συγκατοίκηση (είτε με τη μορφή του Συμφώνου Συμβίωσης είτε εκτός κάθε επισημοποιημένου δεσμού), όσο και η εκτός γάμου τεκνοποίηση, που παραμένουν σε πολύ χαμηλά επίπεδα στην Ελλάδα καθ' όλη τη διάρκεια του 20ου αιώνα. Ως εκ τούτου, οι οικογενειακές δομές διαφοροποιούνται όλο και περισσότερο από αυτές του παρελθόντος στη χώρα μας και η μικρή σε μέγεθος πυρηνική οικογένεια που προκύπτει από το γάμο συνεχίζει να επικρατεί, ενώ παράλληλα αναδύονται νέα οικογενειακά πρότυπα, απαιτώντας νέες προσεγγίσεις στη διαμόρφωση των δημογραφικών και κοινωνικών πολιτικών».*